

Kā pilsētas dārzu plānošanā ņemt vērā dārzkopju motivāciju?

Izaicinājums

Daudzās Eiropas valstīs aug pieprasījums pēc dārziņiem pilsētās; pašvaldības un dārzkopības biedrības ir pieredzējušas, ka cilvēkiem vairākus gadus jāgaida rindā, kamēr tiek pie ģimenes dārziņa. Ņemot vērā šo pieprasījumu, daudzās pilsētās vietējā pašvaldība meklē iespējas iekļaut ģimenes dārziņus attīstības plānos. Šajā procesā piedalās teritoriju plānotāji, arhitekti un ainavu arhitekti.

Attiecībā uz attīstības plāniem ir jāņem vērā, ka dārzkopji nāk uz dārzu ar dažādām iecerēm un mērķiem.

Ņemot vērā iespējamus konfliktus pilsētas ierobežotās telpas lietošanā, pilsētas dārzus ir vērts iekļaut plānojumos tikai tad, ja šie mērķi tiek ņemti vērā dārza plānošanas un izstrādes procesā. Tādējādi tiek arī nodrošināts, ka dārziņi sniedz pilsētas iedzīvotājiem visu iespējami daudzveidīgo funkciju klāstu.

Dažiem pilsētas dārziņiem var būt pilnībā neizmantots potenciāls. Mērķu izpratne palīdzēs uzlabot dārziņu darbību un to piemērotību dārzkopju cerībām.

Šajā uzziņu lapā vēlamies apskatīt, kā pilsētas dārzu plānošanā un dizaina veidošanā ņemt vērā dārzkopju ieceres un mērķus.

2. attēls - Pla Buits dārzs Barselonā. Foto: Karolīna Villara

3. attēls - ģimenes dārziņu tradicionālais iekārtojums. Foto: Žanna Puriā

Padomi plānotājiem un dizaineriem

Mērķi laika gaitā mainās un ir atkarīgi no personiskajām interesēm un vajadzībām, sociālā statusa, kultūras līmeņa un ārējiem apstākļiem, tai skaitā globālajām sabiedrības izmaiņām – ekonomikas krīzēm vai dabas katastrofām.

Galvenie dārzkopju minētie mērķi ir šādi:

Pārtikas audzēšana un neatkarība

Dārzkopjiem svarīga pašaudzēta, labas kvalitātes pārtika, ko viņi var atļauties.

"Es nekad nevienā veikalā neesmu redzējis tādus kāpostus, kādus audzējam savā dārzā! Labi, varbūt kādreiz, bet tie ir atsevišķi gadījumi" (dārzkopis no Parīzes).

Psiholoģiskā un fiziskā veselība

Dārzs tiek uzskatīts par vietu, kur atpūsties un kā būt labā fiziskā formā.

"Es domāju, tas dod labāku dzīves kvalitāti. Kad Tu atnāc mājās no darba noguris un stresa pilns, vari vienkārši nogulties zālē un just pilnīgi citu pasauli" (dārzkopis no Oslo).

Ieguldījums pilsētas vides, ekonomiskajā un politiskajā dzīvē

Dārziņi tiek uztverti kā kopīgas darbošanās veicinātājs, cenšoties atdzīvīnāt neaizņemtās dārziņu vietas.

"Vieta, kur mēs varam radīt kaut ko jaunu, nevis vienkārši vieta, kur

nodoties pārdomām, kā tas ir pilsētas parkos" (dārzkopis no Barselonas).

Sociālo un kultūras attiecību veidošana

Dārziņi tiek uzskatīti par vietu, kur tiek stiprināts kopienas tīklojums un veicināta apkaimes sociālā kohēzija.

"Šeit ir runa ne tikai par audzēšanu, bet arī par saskarsmi ar cilvēkiem" (dārzkopis no Parīzes).

Mācīšanās, izglītošana un zināšanu pārnese

Dārziņi tiek attēloti kā vieta, kur dažāda demogrāfiskā un ekonomiskā stāvokļa cilvēki kopīgi mācās, audzē produktus un dalās ar zināšanām.

"Es mēdzu te nākt ar saviem mazbērniem, lai parādītu viņiem, no kurienes nāk pupas" (dārzkopis no Barselonas).

Atpūta, vaļasprieks un pašrealizācija

Dārzkopjiem patīk būt ārā, pie dabas, pavadīt brīvo laiku jēgpilnā veidā.

"Šeit es jūtos dzīvs, šajā vietā vari just, ka ir vērts dzīvot" (dārzkopis no Nitras).

Uzzini vairāk

Noderīgas saites

<http://www.urbanallotments.eu/>

Atsauces

Calvet-Mir, L., March, H., Nordh, H., Pourias, J., Čakovská, B. Motivations behind urban gardening: "Here I feel alive". In: Bell, S. et al. (2016) Urban Allotment Gardens in Europe. London: Routledge. 320-341

Pourias, J., Aubry, C., & Duchemin, E. (2016). Is food a motivation for urban gardeners? Multifunctionality and the relative importance of the food function in urban collective gardens of Paris and Montreal. *Agriculture and Human Values*, 33(2), 257-273. <http://doi.org/10.1007/s10460-015-9606-y>

Camps-Calvet M., Langemeyer J., Calvet-Mir L., Gómez-Baggethun E., March H. 2015. Sowing resilience and contestation in times of crises: The case of urban gardening movements in Barcelona. *Partecipazione e Conflitto. The Open Journal of Sociopolitical Studies* 8(2): 417-442

4. attēls - Ģimenes dārziņš, kas paredzēts pārtikas audzēšanai. Foto: Marija Bihunova un Barbora Čakovska

5. attēls - Eterstādes ģimenes dārziņos Oslo. Foto: Helēna Norda

Informācija plānotājiem

Pirms sākas izveides process...

- Jāpatur prātā, ka dārziņu telpiskā struktūra un dizains ietekmē to lietojumu. Piemēram, parasti dārziņu iztēlojas kā taisnstūri vai kvadrātu. Plānojot tos trijstūru formā, rastos iespēja visu trijstūru "virsoņnē" izveidot kopīgu dārza būdiņu vai dārzkopju tikšanās vietu.
- Dārziem ir jādod iespēja realizēt dažādos dārzkopja mērķus.
- Lai nodrošinātu, ka dārzs būs piemērots dārzkopim un atbildīs apkaimes vajadzībām, ir jāizprot dārzkopja mērķus.
- Dārzam ir jābūt izveidotam tā, lai varētu tas varētu izturēt izmaiņas individuālajos mērķos, dārzkopju grupās vai pat plašākā sabiedrībā, kā arī spētu tām pielāgoties.

Padomi plānotājiem

- Aktīvi iesaistiet dārzkopjus plānošanas un īstenošanas procesā.
- Iepazīstieties ar potenciālajiem dārziņu lietotājiem: pajautājiēt viņu mērķus un ieceres.
- Ja nav pieejami nākamie dārziņu lietotāji, aprunājieties ar dārzkopjiem no citiem pilsētas dārziem.

- Izmantojiet dažādu dārzu veidu stiprās puses un smelieties iedvesmu citu pieredzē, iespējams, citās valstīs: ģimenes, kolektīvie, sociālie, kopienu, skolu dārzi.
- Vienā teritorijā veidojiet dažāda tipa dārziņus. Dažāda lieluma dārziņi dos iespēju iesaistīties dažādiem dārzkopjiem – gan pieredzējušiem un ar pietiekami daudz laika, lai rūpētos par lielu dārziņu, gan tādiem, kam pietiek ar mazu dārziņu. Kolektīvie dārzi ir labs risinājums iesācējiem, lai pārbaudītu sevi, uzsākot dārzkopja gaitas, citiem piemērotāki ir individuālie dārziņi.
- Atstājiet vietu arī citām nodarbēm: vieta grilam, piknikam vai citām darbībām, kas veido dārziņu kolektīvo dzīvi.
- Neplānojiet neko sarežģītu, dārzkopji paši padarīs dārzu par savējo.
- Veidojiet dārzu pēc iespējas iekļaujošāku un apsveriet visus iespējamās šķēršļus, kas varētu liegt kādam pavadīt laiku dārzā: piemēram, paaugstinātās dobes un pielāgotas tualetes ļaus lietot dārzus cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Uzzini vairāk

Piemērs

Bordes dārzs ir pilsētas dārzs reģionālajā parkā "La Plaine des Bordes", netālu no Šenevjēras-sur-Marnes, Parīzes reģionā. Tas tika izveidots 2004. gadā, un tajā ir gan kolektīvie, gan individuālie dārziņi dažādos izmēros. Viens no kolektīvajiem dārziņiem tiek lietots iesācēju apmācībai. Dārzkopjiem ir kopīgas darbarīku būdiņas, un dārzā ir arī vietas, kur viņi var satikties un rīkot dažādus pasākumus – tur ir kopīga mājiņa un ēnains mauriņš ar galdu un krēsliem.

6 & 7. attēls – Bordes dārzi. Plāns un fotogrāfija. Foto: AC Daniels

AUTORI

Jeanne Pourias¹, UMR SAD-APT AgroParisTech – INRA, Francija

Barbora Čakovská, Slovak University of Agriculture in Nitra, Slovākija

Hug March, Internet Interdisciplinary Institute (IN3), Universitat Oberta de Catalunya, Spānija

Helena Nordh, The Norwegian University of Life Sciences, Aas, Norvēģija

Laura Calvet-Mir, IN3, Universitat Oberta de Catalunya | ICTA, Universitat Autònoma de Barcelona, Spānija

¹autors saziņai: jeanne.pourias@agroparistech.fr

TULKOJUMS UN NOFORMĒJUMS LATVIEŠU VALODĀ

Kristīne Āboliņa², Latvijas Universitāte; Alisa Koroļova, Rīgas Tehniskā Universitāte; Madara Lece, Latvijas Universitāte

²autors saziņai: kristine.abolina@lu.lv

UZZIŅU LAPA | 1. IZDEVUMS | LATVIEŠU VALODĀ | PUBLICĒTS TIEŠSAISTĒ 2016. GADA 1. DECEMBRĪ

COST (European Cooperation in Science and Technology) ir starptautiskās sadarbības atbalsta programma, kas izveidota, lai Eiropas līmenī atbalstītu zinātnieku un pētnieku sadarbību dažādās zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomās. Programmas mērķis ir atbalstīt galvenokārt pirms-konkurences pētniecību, kā arī pētījumus, kas risina aktuālas sabiedrības problēmas.

www.cost.eu

COST programmu finansē Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas atbalsta programma "Apvārsnis 2020"

Pateicība

Šī uzzīņu lapa balstās uz COST akcijas TU1201 projekta "Ģimenes dārziņi Eiropas pilsētās" izstrādātajiem materiāliem.

www.urbanallotments.eu

Pievienojies pilsētas dārziem Eiropā

<https://www.facebook.com/groups/825421310826607/>